

Nr 19

Utlåtande i anledning av motioner angående den ekonomiska politiken.

Bankoutskottet behandlar i detta utlåtande i ett sammanhang

A) de likalydande motionerna I: 500 av herr *Bohman m. fl.* och II: 576 av herr *Holmberg m. fl.*, vari yrkas att riksdagen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte

1. tillsätta en utredning med uppgift att studera det enskilda sparandets struktur och utveckling samt utreda möjliga åtgärder ägnade att stimulera till ett ökat enskilt sparande,

2. tillsätta en parlamentarisk besparingsutredning med uppgift att verkställa en översyn av de offentliga åtagandena i syfte att genom besparingar och en bättre hushållning med de allmänna medlen hålla de offentliga utgifternas stegring inom ramen för produktionsökningen,

3. tillsätta en utredning med uppgift att utreda möjligheterna att underlätta näringslivets kapitalförsörjning genom bl. a. en ökad kanalisering av allmänna pensionsfondens medel genom affärsbanker och andra kredit- och kapitalmarknadsinstitutioner, samt

4. överse systemet med emissionskontroll samt i övrigt metoderna för styrning av kreditmarknaden i konjunkturpolitiskt syfte;

B) de likalydande motionerna I: 814 av herrar *Helén* och *Bengtson* och II: 950 av herrar *Hedlund* och *Gustafson* i Göteborg, vari yrkas att riksdagen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t

1. anhålla om utredning och förslag i syfte att belysa verkningarna på produktion, sysselsättning och inkomstfördelning av olika finanspolitiska åtgärder,

2. anhålla att utredning sker om inrättande av ett ekonomisk-socialt råd med företrädare för regering och opposition, arbetsmarknadens parter och näringslivets organisationer samt ekonomisk expertis med uppgift såväl att åstadkomma en offentlig belysning av de samhällsekonomiska problemen på sätt i motionerna angivits som att förbereda stabiliseringspolitiska konferenser,

3. anhålla om utredning och förslag i syfte att belysa hushållens sparvanor och stimulera det personliga sparandet,

4. hemställa att en parlamentarisk utredning tillsätts med uppgift att ut-

arbetsriktlinjer för en ekonomisk planering i enlighet med vad som utvecklats i motionerna, samt

5. begära att en parlamentarisk utredning tillsätts för en översyn av statens uppgifter i syfte att främja kostnadsbesparingar;

C) de likalydande motionerna I: 807 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 952 av herr *Hedlund m. fl.*, vari yrkas att riksdagen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t

1. hemställa om utredning och förslag i syfte att samordna och förbättra rationaliseringsverksamheten inom den offentliga sektorn,

2. begära att alternativa programbudgetalternativ utarbetas, samt

3. uttala att långsiktiga, övergripande "perspektivplaner" för den offentliga verksamheten omfattande 10—15 år bör utarbetas regelbundet i enlighet med vad som anförts i motionerna;

D) motionen II: 414 av herr *Björck* i Nässjö, vari yrkas att riksdagen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning om hushållens sparvanor, vilken skall framlägga förslag till åtgärder syftande till att stimulera det enskilda sparandet och åtgärder som underlättar en övergång till olika former av vinstandel och delägarskap;

E) motionen II: 573 av herrar *Antby* och *Jonsson* i Mora, vari yrkas att riksdagen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att en parlamentarisk utredning tillsätts för en översyn av statens uppgifter i syfte att främja kostnadsbesparingar samt ett studium av behovet av ändrade prioriteringar på vissa områden.

Den under D nämnda motionen har såvitt den avser beskattningen hänvisats till bevillningsutskottet. De däri berörda frågorna om vinstandelsystem och delägarskap i företag kommer utskottet senare att behandla på grundval av andra motioner.

Motionerna

Motionerna I: 500 och II: 576 upptas dels av en redovisning och analys av vissa drag i den aktuella konjunktursituationen, sätta i relation till utvecklingstendenser av mera strukturellt slag i den svenska ekonomin, dels av en genomgång av en rad krav som enligt motionärerna kan ställas på den ekonomiska politiken under 1970-talet.

Huvudtemat i motionärernas diskussion av den ekonomiska situationen i Sverige kan sägas vara frågan om avvägningen mellan konsumtion och investeringar. Utgångspunkten utgörs därvid av en redovisning i anslutning till finansplanen av betalningsbalansens utveckling under senare år. Motionärerna ställer sig på flera punkter kritiska till finansplanens prognoser för

år 1970, vilka betraktas som alltför optimistiska. De menar att det finns anledning att befara att den försvagning av bytesbalans och valutäläge som inträffade särskilt år 1969 skall fortgå även år 1970.

Det svenska betalningsbalansproblemet är emellertid, hävdar motionärerna, inte bara ett kortsiktigt problem utan har också strukturell bakgrund och måste därför angripas även med mera långsiktigt verkande ekonomisk-politiska åtgärder. Ett väsentligt inslag i denna strukturella bakgrund säges vara den offentliga sektorns snabba expansion. Mellan åren 1965 och 1969 anges den offentliga sektorns andel av bruttonationalprodukten ha ökat från 25 procent till 27,6 procent. Denna uppgång har till endast ungefär en femtedel kompensrats av en minskad andel för den privata konsumtionen. Det resterande utrymmet har i stället kommit till stånd genom en minskad andel för de privata investeringarna, inklusive lagerinvesteringarna. De åtgärder som vidtagits inom den ekonomiska politiken i syfte att begränsa den privata konsumtionen har sålunda enligt motionärerna inte haft avsedd effekt. Konsumenterna har bibehållit ökningstakten i sin efterfrågan genom att minska sitt sparande.

Den offentliga sektorns omfattning och tillväxt i Sverige påverkar enligt motionärerna i negativ riktning möjligheterna att med ekonomisk-politiska medel upprätthålla balans i ekonomin. Motiveringen för denna slutsats är uppfattningen att hushållen i ett samhälle med ett snabbt ökande skattetryck på olika sätt — genom löneavtal, löneglidning, minskat sparande etc. — söker kompensera sig för ökande skatter i syfte att bibehålla ett rimligt utrymme för ökad konsumtion. I ytterlighetsfallet, då skattetaket kan sägas vara nått, blir denna compensation fullständig. I ett sådant läge blir finanspolitiska åtgärder riktade mot den privata konsumtionen verkningslösa och har endast en kostnadshöjande effekt. Om den offentliga sektorns andel av bruttonationalprodukten fortsätter att öka i en ekonomi där tendenser av detta slag föreligger, blir följderna ett minskande utrymme för näringslivets investeringar.

De senaste årens ekonomiska utveckling tycks enligt motionärerna bekräfta att tendenser av angivet slag är påtagliga i den svenska ekonomin. Detta bedöms som oroande med hänsyn till behovet av att öka näringslivets investeringar i syfte att stärka den internationella konkurrensförmågan och återställa balansen i de utrikes betalningarna.

Mot den redovisade bakgrunden uppställer motionärerna en rad krav på 1970-talets ekonomiska politik. Målsättningarna såväl på kortare som på längre sikt anges därvid vara att eliminera det generella efterfrågetrycket i ekonomin, att öka näringslivets investeringar och att åstadkomma balans mellan konsumtion och sparande. För att nå dessa mål krävs enligt motionärerna bl. a. åtgärder för att öka det personliga sparandet och för att begränsa den offentliga sektorns tillväxt. På det näringspolitiska området avvisar motionärerna tanken på en ökad statlig näringsverksamhet och kon-

troll över produktionsapparaten. De uttalar sig däremot till förmån för en bättre planering och samordning mellan staten och näringslivet.

Motionärerna går igenom ett antal olika aspekter på näringspolitiken och framför krav på åtgärder. För att stödja forskning och teknisk utveckling bör statsmakterna, uttalar de, söka stärka företagens lönsamhet och självfinansieringsförmåga, bl. a. genom reformer inom skattesystemet. Aktiemarknaden är enligt motionärerna vid sidan av sparade vinstmedel företagets viktigaste källa för riskkapital. De anser det därför viktigt att åstadkomma en breddning och aktivering av denna. De hinder för ett naturligt och rationellt deltagande av svenska företag på lika villkor i den internationella företagsverksamheten som valutaregleringen medför bör elimineras. Konkurrensen på kapitalmarknaden säges kunna bevaras och risker för obalans i kreditutbudet förebyggas genom att allmänna pensionsfondens medel i ökande utsträckning kanaliseras via bankinstituten. Mot bakgrund av de förlängda kredittiderna i den internationella handeln framförs tanken på en översyn av rådande förhållanden och föreliggande önskemål beträffande exportfinansieringen. Riksbankens emissionskontroll beträffande obligationer är, säger motionärerna, inte någon rationell penningpolitisk metod, varför den snarast möjligt borde avskaffas. Avslutningsvis framhålls i motionerna att ett aktivt stöd åt företagen liksom vilja till förståelse för deras problem och till förtroendefullt samarbete bör vara självklara inslag i näringspolitiken.

Motionerna I: 814 och II: 950 inleds med en kort karakteristik av den aktuella konjunktursituationen, såväl internationellt som i Sverige. Bedömningarna skiljer sig därvid inte nämnvärt från dem som redovisas i finansplanen. Efter att ha angivit vissa uppgifter om och synpunkter på det budgetpolitiska läget uttalar motionärerna att de finanspolitiska åtgärderna under praktiskt taget hela 1960-talet inte har varit i takt med konjunkturutvecklingen. När konjunkturen har varit i uppåtgående har åtstramande åtgärder satts in alltför sent och när konjunkturen varit på väg neråt har politiken inte tillräckligt snabbt inriktats på stimulans. Enligt motionärerna är det angeläget att försöka åstadkomma ett system som möjliggör snabbare och smidigare ingripanden vid förändringar i konjunkturen. Som underlag härför krävs en utredning om olika finanspolitiska åtgärders verkningar på produktion, sysselsättning och inkomstfördelning.

Motionärerna tar vidare upp vissa problem förknippade med investeringarnas och sparandets utveckling. Det betonas att en ökning av industrins investeringar får anses vara en avgörande förutsättning för att näringslivet skall kunna bibehålla sin konkurrensförmåga, möta kraven på snabba omställningar och därmed ge möjligheter till full sysselsättning även på längre sikt. Därvid anges möjligheterna till en betydande självfinansiering vara avgörande för företagets villighet att ta de risker som är förenade med

moderna industriinvesteringar. För år 1970 räknar motionärerna med att företagets vinstutveckling blir mindre gynnsam än under år 1969 och att därför stora krav ställs på kapitalmarknaden om föreliggande investeringsplaner skall realiseras. I sammanhanget framhålles den mindre företagssamhetens beroende av hushållssparandet som källa till riskvilligt kapital. Eftersom sparkvoten synes ha minskat är det med hänsyn härtill enligt motionärerna angeläget att en kartläggning sker av hushållens sparvanor såsom grund för åtgärder, syftande till att stimulera det enskilda sparandet.

Också ett mera långsiktigt perspektiv på den ekonomiska politiken anlägges av motionärerna, som därvid uttalar att stabiliseringspolitiken under efterkrigstiden inte givits tillräcklig styrka, varför priser och kostnader stigit i alltför snabb takt med ogynnsamma konsekvenser i olika avseenden som följd. De åtgärder som krävs för att med framgång bekämpa inflationen måste, anføres det, sökas inom ett brett fält. Motionärerna framför i detta sammanhang förslag om inrättande av ett ekonomisk-socialt råd. Detta råd skulle utgöra ett forum för diskussion av de problem som olika slag av ekonomiska och sociala spänningar i samhället skapar. Rådet skulle vidare lämna material som underlag för diskussion av dessa problem såväl offentligt som inom berörda organisationer och inom de politiska partierna. Vidare kunde rådet medverka till stabiliseringspolitiska konferenser, vilka skulle kunna föregå de egentliga avtalsförhandlingarna mellan arbetsmarknadens parter.

Ett centralt avsnitt av motionerna upptar en rad förslag beträffande den statliga ekonomiska planeringen. Därvid ställs krav på att långtidsutredningarna skall redovisa alternativa planer, på att långtidsplanerna görs rullande och på att planerna ges en starkare politisk förankring genom att regeringen redovisar sina politiska mål och anger vilken av de alternativa planerna den anser vara mest realistisk. Den statliga långtidsbudgeten anses höra utvecklas i riktning mot en flerårig statlig rambudget i vilken regeringen skulle ange sin syn på de stora finansiella avvägningsfrågorna och redovisa planerade kostnadskrävande reformer. Vidare krävs en översiktlig nationalbudget i arbetskraftstermer. Slutligen framhålls att de regionala aspekterna bör beaktas i den ekonomiska planeringen.

Efter att ha kritiserat regeringens handläggning av skattereformen lämnar motionärerna till sist en punktvis uppställd översikt över sina förslag. Utöver dem som nämnts upptas bl. a. förslag om en regelbunden översyn av statsutgifterna i syfte att främja kostnadsbesparingar och effektivitet.

Frågan om omfattningen och organisationen av rationaliseringsverksamheten inom statsförvaltningen tas upp till diskussion i motionerna I: 807 och II: 952, och en utredning härav begärs. Som motiv härför åberopas dels den offentliga sektorns tillväxt, dels dess inriktning på tjänsteproduktion, en verksamhet som normalt anses svårare att rationalisera än varuproduk-

tion. Vid utredningen bör enligt motionärerna uppmärksammas effekterna av statliga åtgärder på kommuner och enskilda. Möjligheterna till decentralisering av effektiviseringsverksamheten bör prövas. En strävan bör vara att åstadkomma personalbesparingar.

Motionärerna berör vidare den pågående utrednings- och försöksverksamheten för införande av programbudgetering inom statsförvaltningen, en verksamhet som de anser böra intensifieras. De betonar att programbudgetering medför en mera målinriktad budgetprövning, varvid krav på och möjligheter till prioritering mellan olika mål aktualiseras. Det är därför enligt motionärerna angeläget att alternativa mål och budgeter i programtermer utarbetas och att riksdagen får en god insyn i planeringsarbetet.

Avslutningsvis framhåller motionärerna att en utredning om vissa övergripande mål för samhällets verksamhet skulle vara av stort värde för riksdagens och myndigheternas verksamhet. Dylika utredningar, "perspektivplaner", borde avse de närmaste 10—15 åren och utföras t. ex. vart femte år.

I motionen II: 414 anges inledningsvis att hushållssparandet minskat kraftigt under senare år trots att ränteläget varit högt. Efter att något ha diskuterat definitionsproblem och brister i föreliggande statistik på området framhåller motionären att intresset bör inriktas på det sparande som sker i form av bank- och aktiesparande. Han finner det angeläget att detta sparande ökas dels med hänsyn till föreliggande investeringsbehov och läget på kreditmarknaden samt i fråga om betalningsbalansen, dels med hänsyn till de enskilda medborgarnas trygghet, oberoende och valfrihet.

Det är dock, anser motionären, svårt att åstadkomma en ökning av hushållens sparande. Detta förhållande uppges hänga samman bl. a. med sparandets till följd av penningvärdeförsämringen begränsade avkastning och med det bortfall av sparmotiv som utbyggnaden av socialförsäkringarna och det studiesociala systemet medfört. Nya sparbehov kan dock skapas. Motionären pekar därvid på att sparande kan motiveras av önskemål att bygga upp en likviditetsreserv, att anskaffa varaktiga konsumtionsvaror och att förvärva ett eget hus. Dessa sparmotiv kan, anser motionären, på olika sätt stimuleras av statsmakterna, varvid ökad kunskap om hushållens attityder till sparande skulle vara av intresse.

Motionären diskuterar även aktiesparandet och förutser ett ökande intresse härför från hushållens sida. Han anser det angeläget att detta intresse stimuleras genom att dels ett ökat banksparande, dels tekniska förenklingar åstadkommes. Därutöver bör aktievinstskatten utformas så att aktiesparandets lönsamhet ökar, och företagens information till aktieägare och massmedier bör förbättras.

En stimulans av sparandet kan också, anför motionären till sist, åstadkommas genom vinstandelssystem och delägarskap i företag.

I motionen II: 573 anförts att de offentliga utgifterna ökat snabbt under 1960-talet och att någon minskning av tillväxttakten under kommande år är svår att förutse. Denna utveckling anges medföra besvärliga samhällsekonomiska balansproblem. Samtidigt finns, säger motionärerna, inom den offentliga sektorn en rad eftersatta behov, som behöver tillgodoses. Dessa förhållanden motiverar att möjligheterna till rationaliseringar och omprioriteringar inom den statliga verksamheten undersöks av en parlamentariskt sammansatt utredning.

Tidigare riksdagsbehandling av liknande motioner

Flertalet av de förslag som framförs i de nu behandlade motionerna har upprepade gånger under senare år varit föremål för riksdagens prövning.

Förslag om åtgärder för att stimulera sparandet genom skattelättnader har under senare tid årligen väckts i motioner från moderata samlingspartiets (högerpartiets), folkpartiets och centerpartiets sida. Riksdagen har på bevillningsutskottets hemställan (senast BeU 1969: 29) avslagit motionerna.

Vid sin behandling år 1969 av partimotioner från de borgerliga oppositionspartierna angående den ekonomiska politiken avstyrkte bankoutskottet (utl. nr 38) förslag om tillsättande av en parlamentarisk besparingsutredning, om utredning av verkningarna av finanspolitiska åtgärder och inrättande av ett ekonomisk-socialt råd. Riksdagen följde utskottet. Samma yrkanden avsågs av riksdagen även år 1968 (BaU 1968: 43). Förslag om ett ekonomisk-socialt råd har sedan 1965 årligen prövats av riksdagen.

Riksdagen har vidare avslagit motioner som de två senaste åren väckts av folkpartiet och i vilka krävts tillsättande av en parlamentarisk utredning med uppgift att lägga fram förslag till en förbättrad och utbyggd statlig prognosverksamhet och ekonomisk planering. Motionerna har behandlats av bankoutskottet (utl. 1968: 29, 1969: 45).

Motioner från moderata samlingspartiets (högerpartiets) sida, vari bl. a. krävdes en utredning av möjligheterna att i ökad utsträckning kanalisera allmänna pensionsfondens medel genom de befintliga enskilda instituten till kreditmarknaden, förelåg senast år 1969. Motionerna avstyrktes av bankoutskottet (utl. nr 15) och avsågs av riksdagen. Liknande motioner från samma parti väcktes år 1968. Utskottet behandlade dem då tillsammans med bl. a. gemensamma motioner från folkpartiet och centerpartiet i vilka begärdes en parlamentarisk utredning för att bl. a. överväga möjligheterna att öka kapitaltillgången och underlätta näringslivets kapitalförsörjning. Utskottet avstyrkte motionerna (utl. nr 24) och riksdagen avsåg dem.

Utskottet avstyrkte år 1969 (utl. nr 16) motioner från moderata samlingspartiet om avskaffande av emissionskontrollen. I en gemensam borgerlig reservation krävdes en översyn av metoder för styrning av kreditmarknaden. Riksdagen biföll utskottets hemställan. Förslag om avskaffande av emissionskontrollen avsågs av riksdagen även år 1968 (BaU 1968: 44).

Uppgifter rörande vissa i motionerna behandlade frågor

I sina utlåtanden vid de senaste riksdagarna över motioner med likartade eller samma förslag som de nu behandlade har utskottet lämnat vissa uppgifter rörande frågor som nu åter aktualiseras.

En relativt ingående redogörelse för det ekonomiska planeringsrådet och andra former för samråd inom den ekonomiska politikens område lämnade utskottet år 1966 (utl. nr 25). I detta sammanhang behandlade utskottet också organisation och funktionssätt beträffande de ekonomiska eller ekonomisk-sociala råd som inrättats i flera europeiska länder. Förslag om en parlamentarisk besparingsutredning gav utskottet anledning att år 1968 (utl.

Försörjningsbalansens olika poster i procent av bruttonationalprodukten 1960—1969

	1960	1965	1966	1967	1968	1969
1. Privat konsumtion.....	57,9	55,2	54,7	54,3	53,7	53,0
2. Statlig konsumtion	8,4	9,2	9,4	8,8	9,1	8,9
3. Kommunal konsumtion	9,3	10,3	11,3	12,8	14,0	14,7
4. Privat bruttoinvestering	10,2	10,3	11,0	10,2	9,0	8,7
5. Statlig bruttoinvestering	3,8	3,3	3,3	3,2	3,2	3,3
6. Kommunal bruttoinvestering	3,4	4,5	4,5	5,0	5,4	5,5
7. Bostäder	4,8	5,4	5,1	5,6	5,5	5,3
8. Lagerförändring	2,7	2,7	1,3	0,0	0,4	1,2
9. Export av varor och tjänster	24,4	22,8	22,3	22,1	22,3	23,6
10. Import av varor och tjänster	25,1	23,7	23,0	22,1	22,5	24,1
11. Statlig sektor (2+5)	12,2	12,5	12,7	12,0	12,3	12,2
12. Kommunal sektor (3+6)	12,7	14,8	15,8	17,8	19,4	20,2
13. Offentlig sektor (2+3+5+6)	24,9	27,3	28,5	29,8	31,7	32,4
14. Totala investeringar exkl. bostäder och lagerförändringar (4+5+6)	17,4	18,1	18,8	18,4	17,6	17,5

Anm.: Beräkningarna baseras på uppgifter i löpande priser.

Källor: SCB: Statistiska meddelanden N 1969: 38.

Prop. 1970: 1, bil. 1.

nr 43) i korthet redovisa det betänkande som 1958 års besparingsutredning avgav. I anslutning till motionskrav år 1969 om utredning av verkningarna av finanspolitiska åtgärder redogjorde utskottet (utl. nr 38) för en inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) utarbetad rapport med olika aspekter på finanspolitiska medels användning och effekter.

Vid sin tidigare behandling av motioner om utbyggd statlig prognosverksamhet och ekonomisk planering har utskottet bl. a. redogjort för de ekonomiska långtidsutredningarna i Sverige, för de statliga långtidsbudgeterna, för prognosverksamhet på arbetsmarknadsområdet (utl. 1968: 29) och för den fysiska riksplaneringen (utl. 1969: 45).

Utskottet får här hänvisa till de nämnda redogörelserna, vilka i allt väsentligt fortfarande torde vara aktuella. Härutöver lämnas i det följande vissa kompletterande uppgifter. I en tabell på föregående sida redovisas hur bruttonationalprodukten 1960—1969 fördelat sig på olika poster i försörjningsbalansen.

Hushållssparandet

Konjunkturinstitutet har tre gånger genomfört intervjuundersökningar rörande hushållens sparande. Undersökningarna har avsett förhållandena åren 1955, 1957 och 1958. Materialet har publicerats i skriftserien "Meddelanden från konjunkturinstitutet" (Serie B: 25, 26, 31, 32, 33). Undersökningarna avsåg såväl hushållens faktiska ekonomiska dispositioner som deras attityder till sparande och olika sparformer.

Statistiska centralbyrån har i sin anslagsframställning för budgetåret 1970/71 framlagt förslag till flera undersökningar, bl. a. en sparundersökning. Chefen för finansdepartementet anför i statsverkspropositionen (bil. 9) att dessa förslag bör utredas ytterligare, om centralbyrån vid en avvägning av verkets resurser för utvecklingsarbete finner detta möjligt. Därvid anges en sparundersökning böra komma i första hand.

Vissa uppgifter, grundade på nationalräkenskapsmaterial, om hushållssparandets utveckling lämnas i den preliminära nationalbudgeten för år 1970. Enligt dessa beräkningar skulle detta sparande ha stagnerat och minskat under senare år, såsom framgår av följande tablå (miljarder kr., löpande priser).

1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
4,0	4,1	5,0	4,2	4,4	4,0	3,5	2,8

Osäkerheten i beräkningarna understryks, särskilt i vad avser de tre senaste åren. Den avsevärda nedgången i hushållssparandet dessa år uppges svår att förena med övriga tillgängliga data för den finansiella utvecklingen.

Statlig rationaliseringsverksamhet

Rationalisering ingår i och för sig som ett normalt led i den löpande förvaltningsverksamheten, och inom varje myndighet skall en tjänsteman (organisationsföredragande) utses att ägna särskild uppmärksamhet åt dessa frågor. Flera större myndigheter har särskilda organisations- eller rationali-

seringsenheter. Den centrala ledningen av arbetet med att rationalisera och effektivisera den statliga verksamheten åvilar statskontoret, riksrevisionsverket och försvarets rationaliseringsinstitut.

Statskontoret är den centrala förvaltningsmyndigheten på rationaliseringsområdet. I verkets uppgifter ingår bl. a. att ta initiativ till rationaliseringsåtgärder, att utbilda personal för rationaliseringsverksamhet och att genom rådgivning verka för förenklingar och kostnadsbesparingar inom förvaltningen. Verket svarar vidare för samordning i fråga om anskaffning och utnyttjande av datamaskiner inom statsförvaltningen.

Riksrevisionsverket är central förvaltningsmyndighet för bl. a. kontroll av statens inkomster och utgifter. Kontrollen avser främst effektiviteten i den statliga verksamheten. Verket skall bl. a. övervaka att verksamheten är anordnad på ett ändamålsenligt, planmässigt och från allmänna ekonomiska synpunkter tillfredsställande sätt. Av betydelse i sammanhanget är även verkets ansvar för att statens redovisningssystem fungerar ändamålsenligt.

Försvarets rationaliseringsinstitut, som inrättades år 1968 (prop. 35, SU 94), är central myndighet för rationaliseringen inom den del av statsförvaltningen som ligger inom försvarsdepartementets verksamhetsområde. Inom detta område har institutet ungefär samma uppgifter som statskontoret har för statsförvaltningen i övrigt. Institutet övertog de uppgifter som åvilat statskontorets militära enhet, vilken samtidigt upphörde. Vid riksdagsbehandlingen avlogs yrkanden om att gällande organisation av den militära rationaliseringsverksamheten skulle bibehållas.

Såväl statskontoret som riksrevisionsverket har under senare år omorganiserats och fått ökade resurser till sitt förfogande. Statskontoret omorganiserades senast år 1965 (prop. 42, SU 91), varvid verkets ställning som centralt statligt rationaliseringsorgan förstärktes. Framförda yrkanden att statskontoret skulle erhålla anslag med större belopp än enligt Kungl. Maj:ts förslag avlogs därvid av riksdagen. Enhälligt beslut om nya riktlinjer för den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten fattades av riksdagen år 1967 (prop. 79, SU 82). Riksrevisionsverket omorganiserades i enlighet härmed och fick ökade resurser. Ett statligt bolag med uppgift att bedriva konsultverksamhet inom rationaliseringsområdet har inrättats enligt beslut 1969 (prop. 60, SU 56). Bolaget har antagit namnet Statskonsult AB. Tyngdpunkten i bolagets verksamhet avses ligga på system- och programmeringsarbete för ADB och på allmän kontorsrationalisering i anslutning härtill. Dessa verksamhetsgrenar har övertagits från statskontoret. Verksamheten avses sedermera kunna vidgas. Bolaget skall i första hand tillgodose de statliga myndigheternas behov av rationaliseringsexpertis. Riksdagens beslut i ämnet var enhälligt.

Riksdagens revisorer har till uppgift att som en statens överrevision utöva kontroll av den statliga finansförvaltningen. Revisorerna skall i sin verksamhet särskilt undersöka den sakliga effekten av myndigheternas åtgärder

och ändamålsenligheten av tillämpade organisationsformer och arbetsmetoder. Granskningen omfattar såväl statliga myndigheter och verk som statsunderstödd verksamhet. Revisorernas kansli har under de senaste åren omorganiserats och förstärkts, senast år 1969 (BaU 1969: 49). På revisorernas hemställan har talmanskonferensen i mars 1970 beslutat låta utreda frågan om revisorernas uppgift i konstitutionellt och principiellt avseende jämte därmed sammanhängande spörsmål.

Programbudgetering

Utrednings- och försöksverksamheten beträffande programbudgetering har såväl år 1969 som i år av chefen för finansdepartementet redovisats för riksdagen (prop. 1969: 1 bil. 2, prop. 1970: 1 bil. 2). Det grundläggande utredningsarbetet på området utfördes av programbudgetutredningen (SOU 1967: 11—13) såvitt avser främst den civila statsverksamheten samt av 1964 års försvarskostnadsutredning (SOU 1968: 1, 1969: 24) beträffande ett nytt ekonomisystem i programtermer för försvaret. Försöksverksamhet med programbudgetering har i olika former pågått länge. Då det gäller riksstaten har som ett led i en anpassning mot programbudgetering en sammanslagning skett av avlönings- och omkostnadsanslag till ett förvaltningskostnadsanslag för varje myndighet samt ändrade former införts för anvisande av medel för täckning av pensions- och socialförsäkringskostnader m. m. samt av lokal-kostnader.

Redan i anslutning till programbudgetutredningens arbete bedrevs en försöksverksamhet inom ett begränsat antal myndigheter. Försöksverksamheten utsträcktes i början av år 1968 och omfattar f. n. ett 20-tal myndigheter. Den hade fram till slutet av år 1968 karaktär av utrednings- och analysarbete. Verksamheten har sedermera fördjupats. Ett antal myndigheter har sålunda inlämnat programinriktade anslagsframställningar för budgetåret 1970/71 och föreslås i statsverkspropositionen få medel anvisade i programtermer.

Inom försvarsdepartementets verksamhetsområde pågår sedan länge en omfattande försöksverksamhet med ett nytt ekonomisystem, framför allt på förbandsnivå. Med den utvidgning som föreslås i statsverkspropositionen skulle dessa försök omfatta samtliga förband och andra enheter inom Bergslagens militärområde samt vissa förband och staben inom Södra militärområdet. Kungl. Maj:t avser enligt beslut den 30 januari 1970 att bereda innevarande års vårriksdag tillfälle att yttra sig över ett förslag till nytt system för planering och programbudgetering inom försvaret. I avvaktan på riksdagens ställningstagande inriktas planeringen på ett införande av systemet budgetåret 1972/73.

Fördelarna med programbudgetering är, anför chefen för finansdepartementet i statsverkspropositionen, att det härigenom bör bli möjligt för

statsmakterna att effektivare än tidigare styra verksamhetens inriktning och på ett bättre sätt välja mellan alternativa satsningar inom olika områden. Budgetprövningen blir mål- eller produktinriktad.

Planeringssystem för försvaret

Parallellt med arbetet i 1964 års försvarskostnadsutredning har inom försvarsdepartementet bedrivits ett utredningsarbete med syfte att utveckla ett planerings- och budgetsystem för departementets hela verksamhetsområde. Resultaten härav redovisas i betänkandet "Planering och programbudgetering inom försvaret" (SOU 1969: 25). Enligt det planeringssystem som där beskrivs skall utgångspunkten för försvarets planering vara miljöstudier, i vilka den framtida internationella utvecklingen analyseras i olika avseenden och där olika tänkbara situationer, i vilka Sverige kan bli utsatt för angrepp, redovisas. På grundval av dessa studier skall statsmakterna ange dimensionerande angreppsfall, som blir styrande för planeringen. Med utgångspunkt i dessa skall tänkbara alternativa utvecklingar i fråga om försvarets omfattning och sammansättning i stort planeras. Denna planering sammanfattas i s. k. perspektivplaner, som sträcker sig femton år framåt i tiden. Dessa planer tänkes revideras vart fjärde år. Försvarets utveckling på kortare sikt anges i femåriga programplaner. Såväl planering som verkställighet sker med inriktning på krigsförbanden, vilka på olika sätt grupperas i program.

Enligt direktiv från Kungl. Maj:t bedrivs f. n. miljöstudier som underlag för krigsmaktens, befolkningskyddets och det ekonomiska försvarets utformning. Vidare har Kungl. Maj:t uppdragit åt överbefälhavaren och civilförsvarsstyrelsen att utarbeta och före den 1 mars 1971 inkomma med perspektivplaner för krigsmaktens respektive civilförsvarets utveckling.

Emissionskontroll

Emissionskontroll är en av de penningpolitiska åtgärder som möjliggörs genom den tidsbegränsade beredskapslagstiftning på kreditmarknadens område som infördes år 1962 och som hittills förlängts för tre år i sänder, senast fr. o. m. den 1 juli 1968. Enligt ränteregleringslagen den 25 maj 1962 (nr 258) gäller sålunda bl. a. att Konungen på framställning av bankofullmäktige äger förordna om möjlighet för riksbanken att föreskriva, att obligationer, förlagsbevis eller andra för den allmänna rörelsen avsedda skuldebrev ej får utges utan tillstånd av riksbanken. Dylikt förordnande enligt ränteregleringslagen har hittills inte meddelats. Den samordnande tillsyn och kontroll av emissioner av obligationer m. fl. skuldebrev som riksbanken f. n. utövar grundas på ett samråd mellan riksbanken och kreditinstituten.

Vissa utredningar

1968 års kapitalmarknadsutredning (ordförande: riksbankschefen Per Åsbrink) har tillkallats för översyn av kapitalmarknadens struktur och funktionssätt. Med kapitalmarknaden avses i första hand obligationsmarknaden och till denna anknutna institut. På denna marknad har allmänna pensionsfonden ett stort och växande inflytande.

Utredningens huvuduppgifter anges vara att behandla de regler som gäller för allmänna pensionsfonden, att överväga vilken inriktning som skall ges fondens framtida utlåningsverksamhet och att pröva formerna för fondens kreditgivning. I detta sammanhang pekas i direktiven på möjligheten att näringslivet kan komma att kräva en ökad andel av den totala kreditgivningen för sin finansiering och att detta kan påverka fondens placeringsmönster. Utredningen skall därför pröva om nuvarande former kan anses tillräckliga för att kanalisera fondens medel till näringslivet. Det erinras om att genom inrättandet av Sveriges investeringsbank AB ett betydelsefullt steg tagits i fråga om medlen att kanalisera fondens resurser till näringslivets utbyggnad. Utredningen skall vidare pröva om en utbyggnad bör ske av de särskilda s. k. mellanhandsinstituterna. I anslutning här till aktualiseras frågan om möjligheterna att överföra pensionsfondens medel via bankinstituten. En sådan lösning skulle dock enligt chefen för finansdepartementet innebära en betydande förskjutning i fråga om inflytandet över kreditresursernas användning och investeringarnas fördelning. Starka skäl talar därför enligt hans mening mot att denna utväg begagnas i någon mera betydande omfattning.

Utöver problem som rör allmänna pensionsfondens utlåningsverksamhet skall utredningen vidare pröva de skäl som kan tala för ett mera direkt engagemang i näringslivet från fondens sida. Detta gäller i första hand frågan om fonden skall få rätt att förvärva aktier.

Budgetutredningen (ordförande: statssekreterare Kjell-Olof Feldt) tillsattes år 1969 med uppgift att göra en översyn av det statliga budgetsystemet. I direktiven anförs som motivering för utredningen bl. a. att under senare år såväl i den finansteoretiska litteraturen som i vissa offentliga utredningar utvecklats en rad delvis nya sätt att se på finanspolitikens metoder och därmed också på statsbudgetens konstruktion och funktionssätt. Därvid har behandlats inte minst möjligheterna att utveckla finanspolitiken till ett instrument som med ökad precision och snabbhet kan användas för styrning av efterfrågan och resursanvändning i samhällsekonomin.

Utredningens huvuduppgift är att pröva vilka förändringar som bör vidtas i det statliga budgetsystemet för att detta skall bli ett så effektivt instrument som möjligt för att styra användningen av de ekonomiska resurserna och för stabiliseringspolitiken. I direktiven betonas vikten av att möj-

ligheterna att säkert bedöma budgetpolitikens inverkan på samhällsekonomin förbättras. Utredningens arbete med detta problem anges lämpligen kunna förenas med särskilda studier i syfte att skapa ett fastare underlag för att fortlöpande bedöma olika åtgärders samhällsekonomiska effekter. Betydelsen för en effektiv ekonomisk politik av att budgetpolitiska medel kan sättas in snabbt understryks. Det uppdras åt utredningen att överväga i vilken utsträckning åtgärder kan vidtas för att förbättra den budgetmässiga flexibiliteten såväl på inkomst- som på utgiftssidan och vilka instrument som därvid bör komma i fråga.

I direktiven behandlas även frågan om budgetens långsiktiga verkningar. Det konstateras att flertalet budgetbeslut har effekter på lång sikt samtidigt som möjligheterna till förändringar i olika verksamheter är relativt begränsade på kort sikt. Utvecklingen härvidlag anges ha medfört krav på ökad långsiktighet i den statliga planeringen, såväl beträffande den övergripande planeringen för hela verksamhetsområden som i fråga om enskilda myndigheters planering. Utredningen åläggs att beakta de krav på budgetsystemet som följer av en ökad långsiktighet i beslutsprocessen. Vidare skall utredningen bl. a. mot bakgrund av erfarenheterna av den långtidsbudget som årligen upprättas överväga metoder för en förbättrad finansiell planering.

En ytterligare uppgift för utredningen anges vara att i arbetet med utarbetandet av ett nytt budgetsystem överväga hur man skall möta de krav på stabiliseringspolitiken som ställs då det gäller att eliminera balansrubbningsar i delar av ekonomin, såsom särskilda regioner, näringsgrenar eller efterfrågan och utbud för olika kategorier av arbetskraft. I det sammanhanget betonas också vikten av att finna vägar att utnyttja statsbudgeten för att få till stånd samordning mellan stabiliseringspolitiken och kommunernas ekonomiska aktivitet.

Det uppdras också åt utredningen att pröva hur vissa problem skall lösas, som aktualiseras vid en övergång till programbudgetering inom den statliga verksamheten.

Utskottet

Konjunkturläget och den ekonomiska politikens utformning mot bakgrund härav är huvudtemat i vissa partimotioner som väckts vid årets riksdag. I dessa framläggs även förslag om utredningar och institutionella arrangemang på den ekonomiska politikens område. Utskottet tar i det följande till en samlad behandling upp dessa motioner tillsammans med vissa andra motioner med förslag av samma karaktär.

Den vidaste syftningen har de likalydande motionerna I: 500 och II: 576 från moderata samlingspartiet och de likalydande motionerna I: 814 och

II: 950, vilka väckts av folkpartiet och centerpartiet tillsammans. Gemensamt för dessa båda motionspar är att de behandlar det aktuella ekonomiska läget, delvis insatt i ett mera långsiktigt perspektiv, och framlagda prognoser för utvecklingen under år 1970. I anslutning härtill kommenteras regeringens ekonomiska politik och framläggs förslag till olika åtgärder på detta område. Dessa motioner kan sålunda sägas utgöra kommentarer till och i viss utsträckning alternativ till den av regeringen framlagda finansplanen.

Då det gäller uppgifterna om det aktuella konjunkturläget baseras framställningen i båda motionsparen i allt väsentligt på finansplanen. I fråga om tolkningen av olika inslag i konjunkturbilden avviker dock motionärernas bedömningar i flera fall från finansplanens. Mindre gynnsamma tendenser i utvecklingen sätts därvid i vissa fall i samband med vad som uppfattas som brister i regeringens ekonomiska politik. De prognoser för den ekonomiska utvecklingen under 1970 som redovisas i finansplanen kritiserar på vissa punkter i motionerna. Innebörden i kritiken är i huvudsak att finansplanens prognoser är alltför optimistiska. Enligt de bedömningar som redovisas i motionerna I: 500 och II: 576 finns det sålunda skäl att förvänta en mindre gynnsam utveckling av exporten och bytesbalansen än vad som anges i finansplanen. Vidare uttalas skepsis i fråga om möjligheterna att realisera en förutsedd ökning av näringslivets investeringar. Den offentliga sektorns tillväxt förmodas bli starkare än enligt finansplanen. I motionerna I: 814 och II: 950 bedöms bl. a. förutsättningarna att begränsa prisstegringarna så som anges i finansplanen som föga gynnsamma.

Enligt utskottets uppfattning finns ingen anledning till erinran mot den konjunkturprognos för år 1970 som redovisas i finansplanen. Den ytterligare information om tendenserna i den ekonomiska utvecklingen som tillkommit efter det att finansplanen framlades tyder inte på att prognosen i något mera betydande hänseende skulle behöva revideras. Utskottet vill också konstatera att motionärernas konjunkturbedömning inte avviker från finansplanens på ett så avgörande sätt att deras rekommendationer beträffande den kortsiktiga stabiliseringspolitikens allmänna inriktning kommer att i högre grad skilja sig från vad som förordas i finansplanen.

I båda de nu behandlade motionsparen diskuteras det ekonomiska läget på vissa punkter mot bakgrund av ett mera långsiktigt perspektiv, innefattande strukturella förändringar i ekonomin. Därvid behandlas bl. a. den offentliga sektorns tillväxt, näringslivets investeringar, avvägningen mellan konsumtion och investeringar, balansen mellan sparande och investeringar samt utrikesbalansens utveckling. Utskottet tar i det följande upp vissa av dessa frågor till diskussion.

I motionerna I: 500 och II: 576 är det dominerande inslaget i det mera principiella resonemanget en analys av den offentliga sektorns expansion och konsekvenserna härav. Det konstateras att den offentliga sektorns an-

del av bruttonationalprodukten ökat mellan 1965 och 1969 och att denna tillväxt skett på bekostnad av näringslivets investeringar, medan den privata konsumtionens andel minskat endast obetydligt. Med utgångspunkt häri för motionärerna ett allmänt resonemang, vars innebörd i korthet är att möjligheterna att med finanspolitiska medel begränsa den privata konsumtionen och bereda utrymme för näringslivets investeringar blir starkt försämrade och i ytterlighetsfallet försvinner i en ekonomi med en stor och växande offentlig sektor. Denna analys har enligt motionärernas uppfattning tillämpning på den svenska ekonomin. Konsekvensen för näringslivets investeringar bedöms som oroande med hänsyn till dessas betydelse för produktivitetens utvecklingen i ekonomin och därmed för den yttre balansen.

Utskottet anser liksom motionärerna att det är väsentligt för framstegstakten i ekonomin att näringslivets investeringar ligger på en hög nivå. Det är därför tillfredsställande att investeringsviljan inom näringslivet nu åter förefaller vara hög och i uppåtgående efter en i och för sig naturlig avmattning under konjunkturdämpningen 1967 och 1968. Inom den egentliga industrin ökade sålunda de fasta investeringarna med 6 procent under 1969, och för innevarande år anger prognoserna en uppgång med 10,5 procent i volym. Utskottet vill emellertid i anslutning härtill framhålla, att även de offentliga investeringarna och i viss utsträckning den offentliga konsumtionen i många fall har en avgörande betydelse för produktivitetens utvecklingen i ekonomin. Detta gäller inte minst de insatser som görs på forsknings- och utbildningsområdena. Den motsatsställning mellan den offentliga sektorns resursanspråk och näringslivets investeringar, som framgår av motionärernas analys, finner utskottet därför inte realistisk, låt vara att avvägningen i enskilda fall och på kort sikt givetvis alltid kan bli föremål för olika bedömningar.

Motionärernas analys av finanspolitikens verkningsförmåga i ett samhälle med en stor och växande offentlig sektor borde enligt utskottets mening kompletteras åtminstone så till vida att en åtskillnad görs mellan den statliga och den kommunala sektorn. Den sammanslagna offentliga sektorns andel av bruttonationalprodukten har, som motionärerna framhåller, ökat kraftigt under 1960-talet. Denna ökning faller emellertid helt på kommunerna. Till en del är denna utveckling beroende av att kommunerna övertagit vissa verksamhetsgrenar från staten och driver dessa med statsbidrag. Även bortsett från sådana överföringar har expansionen av allt att döma varit starkare inom den kommunala sektorn än inom den statliga. En särskilt hög tillväxt noteras inom hälso- och sjukvårdsområdena. De problem av intresse som aktualiseras i detta sammanhang rör därför främst frågan om en samordning mellan statens och kommunernas finanspolitik. Det har uppdragits åt den nyligen tillsatta budgetutredningen att överväga bl. a. dessa problem.

Den slutsats som dras i motionerna I: 500 och II: 576 är att den offentliga sektorns tillväxt »på sikt» bör begränsas. För att undersöka möjligheterna till en sådan begränsning föreslås att en parlamentarisk besparingsutredning tillsätts. Samma utredningskrav återfinns i motionerna I: 814 och II: 950 samt i motionen II: 573. I den sistnämnda motionen anförs som motivering bl. a. att de offentliga utgifternas snabba tillväxt medför besvärliga samhällsekonomiska balansproblem.

Vid sin behandling tidigare år av förslag om tillsättande av en parlamentarisk besparingsutredning har utskottet (senast BaU 1969: 38) hänvisat till erfarenheterna av den utredning av denna typ som gjordes i slutet av 1950-talet. De förslag som denna utredning kunde enas om blev mycket begränsade och innebar till betydande del endast en övervältring av kostnader från staten till andra subjekt. Utredningen kom vidare till resultatet att större reduktioner av statsutgifterna kan uppnås endast genom en omprövning av ett begränsat antal stora utgiftsändamål. Utskottet finner det inte sannolikt att någon lösning av dessa frågor skulle kunna nås genom en parlamentarisk utredning.

I de i detta utlåtande behandlade motionerna framförs ytterligare ett antal förslag som berör den offentliga, främst den statliga sektorn, dess tillväxt, planering och effektivitet. I motionerna I: 807 och II: 952 diskuteras sålunda rationaliseringsverksamhet och budgeteringsmetoder. Det framhålls att den offentliga sektorns andel av landets ekonomi ökar samt att verksamheten i stor utsträckning är inriktad på produktion av tjänster, vilken normalt anses svårare att rationalisera än varuproduktion. Mot bakgrund härav begärs en utredning i syfte att samordna och förbättra rationaliseringsverksamheten inom den offentliga sektorn.

Utskottet har ovan redovisat de insatser på ifrågavarande område som görs genom riksrevisionsverket, statskontoret, försvarets rationaliseringsinstitut och riksdagens revisorer. Alla dessa organ — bortsett från rationaliseringsinstitutet, som inrättades år 1968 — har under senare år omorganiserats och fått ökade resurser till sitt förfogande. Riksdagens beslut om dessa åtgärder har såvitt avser de organisatoriska frågorna med ett undantag varit enhälliga. Under senare år har sålunda frågor rörande rationaliseringsverksamhetens utformning vid upprepade tillfällen prövats av riksdagen utan att några skilda uppfattningar i dessa frågor kommit till uttryck. Motionärerna har enligt utskottets uppfattning inte nu framfört några bärande skäl för en särskild utredning om rationaliseringsverksamheten.

Utrednings- och försöksverksamheten för införande av programbudgetering inom den statliga sektorn behandlas vidare i motionerna I: 807 och II: 952, varvid särskild vikt fästes vid att budgetprövningen vid program-

budgetering blir mera målinriktad än i nuvarande system. Det säges därvid vara av värde, särskilt vid själva införandet av programbudgetering, om alternativa mål och budgeter utarbetades. Motionärerna begär att sådana »alternativa programbudgetalternativ» skall utarbetas.

Det arbete med ett programbudgetsystem som bedrivits under senare år har vid flera tillfällen redovisats för riksdagen. Senast har en sådan redogörelse lämnats i årets statsverksproposition (bil. 2). I statsutskottets av riksdagen godkända enhälliga utlåtande häröver (utl. nr 15) framfördes icke några från propositionen avvikande synpunkter på uppläggningsarbetet. Förberedelserna för införandet av ett system med programbudgetering har drivits längst inom försvarsdepartementets verksamhetsområde. Planeringen inriktas på att programbudgetering skall kunna börja tillämpas för hela försvaret budgetåret 1972/73. Riksdagen avses senare i vår få tillfälle att yttrat sig över ett förslag till planerings- och budgeteringssystem för försvaret. För den civila sektorn av statsförvaltningen har hittills endast successivt vissa steg tagits mot införande av programbudgetering, och arbetet har fortfarande karaktär av försöksverksamhet, vars resultat efter hand utvärderas. Mot här angiven bakgrund finner utskottet det inte motiverat att riksdagen tar några särskilda initiativ på ifrågavarande område.

I motionerna *I: 807* och *II: 952* begärs vidare att långsiktiga, övergripande "perspektivplaner" för den offentliga verksamheten skall komma till stånd. Planerna skulle utarbetas t. ex. vart femte år och avse de närmaste 10—15 åren.

Motionärerna har inte närmare konkretiserat den avsedda innebörden av föreslagna planer. I den mån motionärerna avser en perspektivplanering av det slag som försöksvis igångsatts inom försvaret vill utskottet framhålla att det är osäkert om detta system för planering direkt kan tillämpas inom andra områden. Kravet på långsiktig ekonomisk planering för övrigt är enligt utskottets mening redan tillgodosett genom långtidsutredningarna och den statliga långtidsbudgeteringen.

Frågan om den statliga ekonomiska planeringen upptar ett centralt avsnitt i motionerna *I: 814* och *II: 950*. Planeringen sätts därvid in i ett stabiliseringspolitiskt sammanhang. Motionärerna framför en rad olika förslag på området, vilka de anser böra behandlas av en parlamentarisk utredning med uppgift att utarbeta riktlinjer för den ekonomiska planeringen. De kräver bl. a. att långtidsutredningarna skall redovisa alternativa planer, att långtidsplanerna skall göras rullande och ges en starkare politisk förankring, att långtidsbudgeterna skall utformas som fleråriga statliga rambudgeter med redovisade ställningstaganden från regeringens sida samt att en översiktlig nationalbudget i arbetskraftstermer skall utarbetas.

Samtliga de sålunda aktualiserade förslagen har de senaste två åren fram-

förts i omfattande motioner från folkpartiets sida, vilka behandlats av utskottet (BaU 1968: 29, 1969: 45). Förra året avstyrkte utskottet kravet på en parlamentarisk utredning. Den motivering härför och de synpunkter i övrigt på de framförda förslagen som utskottet därvid anförde är enligt utskottets uppfattning fortfarande bärande.

En synpunkt på den ekonomiska utvecklingen som anläggs i flera av de nu behandlade motionerna gäller frågan om balansen mellan sparande och investeringar. Bakgrunden härtill är dels den nedgång i hushållssparandet som synes ha inträffat under de senaste åren, dels utvecklingen av näringslivets investeringar, vilken motionärerna bedömer som alltför svag. I den diskussion som förs i motionerna I: 500 och II: 576 sätts dessa förhållanden i relation till den offentliga sektorns utveckling. Dess expansion under senare år anges ha skett på bekostnad av de privata investeringarna, under det att konsumenterna anses ha reagerat mot finanspolitiska åtgärder avsedda att begränsa konsumtionen genom att minska sitt sparande. I motionerna I: 814 och II: 950 fästes uppmärksamheten bl. a. på de mindre och medelstora företagens beroende av hushållssparandet som källa till riskvilligt kapital. Utvecklingen av hushållssparandet och möjligheter att åstadkomma en ökning av detta tas vidare upp till behandling i motionen II: 414. I samtliga de nu återopade motionerna framställs krav på en undersökning av hushållens sparvanor.

Statistiken över det personliga sparandet är, som framhålls i motionen II: 414, bristfällig. De uppgifter baserade på nationalräkenskapsmaterial, som utskottet ovan redovisat, tyder dock på att hushållssparandet skulle ha stagnerat och minskat under senare år. Några särskilda undersökningar av detta sparande har inte genomförts sedan slutet av 1950-talet. Vissa skäl talar för att en förnyad sparundersökning borde göras. Inom statistiska centralbyrån har utarbetats förslag till en sådan undersökning. Chefen för finansdepartementet har i statsverkspropositionen (bil. 9) anförts att detta förslag bör utredas ytterligare, vilket uttalande vid riksdagsbehandlingen lämnats utan erinran (SU 7). Frågan om en sparundersökning är sålunda föremål för överväganden. Något initiativ från riksdagens sida är enligt utskottets mening inte erforderligt.

Frågan om näringslivets finansieringsmöjligheter aktualiseras i motionerna I: 500 och II: 576. Motionärerna erinrar bl. a. om allmänna pensionsfondens snabba tillväxt och uttalar att en väl fungerande kreditmarknad förutsätter att dessa medel i ökad utsträckning kanaliseras via bankinstituten. De kräver att möjligheterna att underlätta näringslivets kapitalförsörjning utreds.

Såsom framgår av utskottets ovan redovisade sammanfattning av direktiven till 1968 år kapitalmarknadsutredning åligger det denna utredning att

pröva inriktningen av allmänna pensionsfondens framtida utlåningsverksamhet och formerna för kreditgivningen. Därvid berörs även frågan om möjligheterna att överföra fondens medel via bankinstituten. Såvitt utskottet kan finna är motionärernas utredningskrav sålunda redan tillgodosett.

Riksbankens emissionskontroll beträffande obligationer är, framhålles i motionerna *I: 500* och *II: 576*, inte någon rationell penningpolitisk metod, varför den borde avskaffas. Motionärerna kräver en översyn av detta system och i övrigt av metoderna för styrning av kreditmarknaden.

Utskottet vill erinra om att emissionskontrollens syften är dels att möjliggöra en kontroll över räntesättningen, vilket är av betydelse för den allmänna räntepolitiken, dels att möjliggöra en prioritering till förmån för de kreditbehov, vilkas reala motsvarighet beslutats av riksdagen. Dessa och övriga skäl för en emissionskontroll, vilka godtogs av riksdagen så sent som förra året, är enligt utskottets mening fortfarande giltiga. Inte heller i övrigt har enligt utskottets mening åberopats bärande skäl för en översyn av metoderna för styrning av kreditmarknaden.

Frågan om stabiliseringspolitikens utformning ägnas särskild uppmärksamhet i motionerna *I: 814* och *II: 950*. De negativa konsekvenserna i olika avseenden av pris- och kostnadsstegringar betonas. I ett särskilt avsnitt av motionerna vidgas diskussionen till att avse flexibiliteten hos och verkningarna av finanspolitiska åtgärder. Motionärerna anser att finanspolitiken under 1960-talet inte tillräckligt snabbt anpassats till förändringar i konjunkturläget och anser att ett system måste åstadkommas, som möjliggör snabbare och smidigare ingripanden. De kräver därför en utredning av olika finanspolitiska åtgärders effekt på produktion, sysselsättning och inkomstfördelning.

Självfallet är det av stor vikt att ekonomisk-politiska beslut grundas på bästa möjliga kunskap om samband av det slag motionärerna nämner. Såväl inom den ekonomiska forskningen som vid annan utredningsverksamhet ägnas också uppmärksamhet åt detta område. Detta gäller även det centrala önskemålet om flexibilitet i finanspolitiken. De här berörda frågorna skall behandlas av den nyligen tillsatta budgetutredningen. Motionärernas utredningskrav synes därför vara tillgodosett.

Av betydelse för stabiliseringspolitiken skulle enligt motionerna *I: 814* och *II: 950* vara inrättandet av ett ekonomisk-socialt råd, vars uppgift bl. a. skulle vara att medverka till s. k. stabiliseringspolitiska konferenser.

Förslag om inrättande av ett ekonomisk-socialt råd har de senaste fem åren årligen prövats av riksdagen. Vid sin senaste behandling av förslaget anförde utskottet (BaU 1969: 38) sammanfattningsvis att detta knappast kunde uppfattas som ett realistiskt försök att skapa institutionellt underlag för

strävanden att åstadkomma samhällsekonomisk stabilitet. Denna bedömning är enligt utskottets mening fortfarande giltig. Den förstärks dessutom genom det förhållandet att det föreslagna rådet numera synes vara tänkt enbart som ett forum för allmän diskussion, medan det tidigare hade en klarare angiven inkomstpolitisk funktion.

Utskottets hemställan

Åberopande vad ovan anförts hemställer utskottet,

A. att riksdagen avslår

a) motionen II: 573, om en parlamenartisk besparingsutredning,

b) motionerna I: 500 och II: 576, såvitt de avser en parlamentarisk besparingsutredning, samt

c) motionerna I: 814 och II: 950, såvitt de avser en parlamentarisk besparingsutredning;

B. att riksdagen avslår motionerna I: 807 och II: 952, såvitt de avser rationaliseringsverksamheten inom den offentliga sektorn;

C. att riksdagen avslår motionerna I: 807 och II: 952, såvitt de avser "alternativa programbudgetalternativ";

D. att riksdagen avslår motionerna I: 807 och II: 952, såvitt de avser perspektivplaner för den offentliga verksamheten;

E. att riksdagen avslår motionerna I: 814 och II: 950, såvitt de avser riktlinjer för ekonomisk planering;

F. att riksdagen avslår

a) motionen II: 414 angående utredning om hushållens sparvanor,

b) motionerna I: 500 och II: 576, såvitt de avser utredning om det enskilda sparandet, samt

c) motionerna I: 814 och II: 950, såvitt de avser utredning om hushållens sparvanor;

G. att riksdagen avslår motionerna I: 500 och II: 576, såvitt de avser utredning rörande näringslivets kapitalförsörjning;

H. att riksdagen avslår motionerna I: 500 och II: 576, såvitt de avser översyn av systemet med emissionskontroll och av andra metoder för styrning av kreditmarknaden;

I. att riksdagen avslår motionerna I: 814 och II: 950, såvitt de avser utredning rörande verkningarna av finanspolitiska åtgärder;

K. att riksdagen avslår motionerna I: 814 och II: 950 såvitt de avser utredning rörande ett ekonomisk-socialt råd.

Stockholm den 19 mars 1970

På bankoutskottets vägnar:

NILS STÄHLE

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle (s), Åke Larsson (s), Stefanson (fp)*, Palm (s), Åkerlund (m), Nils Theodor Larsson (cp), Lundin (s)* och Brundin (m)*;

från andra kammaren: herrar Regnéll (m)*, Franzén i Motala (s), Bengtsson i Landskrona (s), Börjesson i Glömminge (cp), Rask (s), Haglund (s) och Löfgren (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1. *beträffande utskottets hemställan under A*

av herrar Stefanson (fp), Åkerlund (m), Nils Theodor Larsson (cp), Brundin (m), Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (cp) och Löfgren (fp), vilka ansett

dels att det stycke på s. 17 i utskottets yttrande som börjar med orden "Vid sin behandling" och slutar med orden "en parlamentarisk utredning" bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

"Utskottet erinrade förra året (utl. nr 38) om den besparingsutredning som genomfördes i slutet av 1950-talet. Inom denna utredning kunde enighet nås mellan representanter för de olika politiska partierna på en rad punkter, omfattande inte oväsentliga belopp. Mot bakgrund bl. a. av den analys av konsekvenserna av den offentliga sektorns tillväxt som redovisas i motionerna I: 500 och II: 576 samt i motionen II: 573 finner utskottet det motiverat att en förnyad översyn av statsutgifterna görs genom en parlamentrisk utredning. Härvid bör, såsom framhålles i motionerna I: 814 och II: 950, särskilt uppmärksammas möjligheterna att främja kostnadsbesparingar och effektivitet.";

dels att utskottet under A bort hemställa

”A. att riksdagen i anledning av

a) motionen II: 573,

b) motionerna I: 500 och II: 576 i ifrågavarande del, samt

c) motionerna I: 814 och II: 950 i ifrågavarande del

hos Kungl. Maj:t hemställer om tillsättande av en parlamentarisk besparingsutredning i enlighet med vad utskottet ovan anfört;”

2. *beträffande utskottets hemställan under B*

av herrar *Stefanson* (fp), *Åkerlund* (m), *Nils Theodor Larsson* (cp), *Brundin* (m), *Regnéll* (m), *Börjesson* i Glömminge (cp) och *Löfgren* (fp), vilka ansett

dels att det stycke på s. 17 i utskottets yttrande som börjar med orden ”Utskottet har ovan” och slutar med orden ”utredning om rationaliseringsverksamheten” bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

”Utskottet har ovan redovisat den statliga rationaliseringsverksamhetens organisation och uppläggning. Det framgår därav att ansvaret för verksamheten är fördelat på flera myndigheter. Redan detta förhållande, som kan tyda på en oekonomisk splittring av insatserna, är enligt utskottets uppfattning ett tillräckligt skäl för att den av motionärerna föreslagna utredningen bör komma till stånd. Även de övriga skäl som motionärerna anfört finner utskottet i huvudsak bärande. Vid utredningen bör, som motionärerna framhåller, särskilt prövas bl. a. möjligheterna att åstadkomma personalbesparingar och att decentralisera rationaliseringsverksamheten.”;

dels att utskottet under B bort hemställa

”B. att riksdagen med bifall till motionerna I: 807 och II: 952 i ifrågavarande del hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning rörande rationaliseringsverksamheten inom den offentliga sektorn i enlighet med vad utskottet ovan anfört;”

3. *beträffande utskottets hemställan under D*

av herrar *Stefanson* (fp), *Nils Theodor Larsson* (cp), *Börjesson* i Glömminge (cp) och *Löfgren* (fp), vilka ansett

dels att det stycke på s. 18 i utskottets yttrande som börjar med orden ”Motionärerna har inte” och slutar med orden ”den statliga långtidsbudgeteringen” bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

”Ett väsentligt inslag i programbudgetering är att planeringen och budgetprövningen blir mera målinriktad än i nuvarande system. Detta betraktar utskottet i likhet med motionärerna som en betydande fördel. Oavsett

vilket budgetsystem som kommer att tillämpas skulle det enligt utskottets uppfattning vara av stort värde för såväl riksdagen som de statliga myndigheterna om en kartläggning av vissa övergripande mål för samhällets verksamhet kom till stånd. Utskottet ansluter sig därför till motionärernas förslag att långsiktiga utredningar med denna inriktning regelbundet bör genomföras. Härvid kan säkerligen erfarenheterna av den perspektivplanering som bedrivs inom försvaret vara till viss ledning.”;

dels att utskottet under D bort hemställa

”D. att riksdagen med bifall till motionerna I: 807 och II: 952 i ifrågavarande del hos Kungl. Maj:t hemställer om utarbetande av perspektivplaner för den offentliga verksamheten i enlighet med vad utskottet ovan anfört;”

4. *beträffande utskottets hemställan under E*

av herrar *Stefanson* (fp), *Åkerlund* (m), *Nils Theodor Larsson* (cp), *Brun-din* (m), *Regnéll* (m), *Börjesson* i Glömminge (cp) och *Löfgren* (fp), vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande som börjar på s. 18 med orden ”Samtliga de sålunda” och slutar på s. 19 med orden ”uppfattning fortfarande bärande” bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

”Utskottet anser liksom motionärerna att det är angeläget att utveckla en fastare och mera långsiktig ekonomisk planering än för närvarande. Det är därvid väsentligt att utveckla prognosmetodiken. Planeringen måste vidare inriktas på att klarlägga olika handlingsalternativ och dessas konsekvenser. Härigenom kan förutsättningar skapas för en bättre samordning såväl inom den statliga verksamheten som mellan staten och andra sektorer i samhället. Statsmakterna skulle vidare få en fastare grund för långsiktiga bedömningar och för politiska prioriteringar. En viss utveckling och förbättring av den statliga planeringen sker givetvis fortlöpande. Utskottet anser emellertid att det nu krävs en samlad översyn genom en parlamentarisk utredning. Den bör få i uppgift att utarbeta riktlinjer för planeringens syften, former och funktioner. De förslag på detta område som framförs i motionerna och som i huvudsak har behandlats av utskottet vid två tidigare tillfällen (BaU 1968: 29, 1969: 45) kan utskottet i allt väsentligt ställa sig bakom. De bör tjäna som underlag för utredningsarbetet.”;

dels att utskottet under E bort hemställa

”E. att riksdagen med bifall till motionerna I: 814 och II: 950 i ifrågavarande del hos Kungl. Maj:t hemställer om tillsättande av en parlamentarisk utredning med uppgift att utarbeta riktlinjer för en ekonomisk planering i enlighet med vad utskottet ovan anfört;”

5. *beträffande utskottets hemställan under F*

av herrar *Stefanson* (fp), *Åkerlund* (m), *Nils Theodor Larsson* (cp), *Brun-din* (m), *Regnéll* (m), *Börjesson* i Glömminge (cp) och *Löfgren* (fp), vilka ansett

dels att det stycke på s. 19 i utskottets yttrande som börjar med orden "Statistiken över det" och slutar med orden "mening inte erforderligt" bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

"Statistiken över det — — — (= utskottet) — — — slutet av 1950-talet. Enligt utskottets uppfattning är nedgången i hushållssparandet ett oroande inslag i den ekonomiska utvecklingen såväl från stabiliseringspolitisk synpunkt som med hänsyn till de mindre och medelstora företagens finansieringsförhållanden. Det är därför angeläget att de faktorer som ligger bakom denna utveckling blir kartlagda genom en utredning om hushållens sparvanor och hushållssparandets struktur. Utredningen bör särskilt uppmärksamma vilka motiv för sparande som föreligger och vilka förändringar som därvidlag äger rum. Vidare bör, som framhålles i motionen II: 414, övervägas vilka åtgärder som kan vidtas för att påskynda framväxten av nya sparmotiv och för att över huvud taget stimulera det enskilda sparandet."

dels att utskottet under F bort hemställa

"F. att riksdagen i anledning av

a) motionen II: 414,

b) motionerna I: 500 och II: 576 i ifrågavarande del, samt

c) motionerna I: 814 och II: 950 i ifrågavarande del

hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning rörande hushållens sparvanor i enlighet med vad utskottet ovan anfört;"

6. *beträffande utskottets hemställan under G*

av herrar *Stefanson* (fp), *Åkerlund* (m), *Nils Theodor Larsson* (cp), *Brun-din* (m), *Regnéll* (m), *Börjesson* i Glömminge (cp) och *Löfgren* (fp), vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande som börjar på s. 19 med orden "Såsom framgår av" och slutar på s. 20 med orden "sålunda redan tillgodosett" bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

"Det är enligt utskottets uppfattning av väsentlig betydelse för framstegstakten i ekonomin att näringslivets kapitalbehov kan tillgodoses. Detta kräver en väl fungerande kreditmarknad. Genom allmänna pensionsfondens snabba tillväxt har kapitalmarknadens struktur väsentligt förändrats. Det är angeläget att fondens medel i ökad utsträckning kan kanaliseras via bankinstituten till bl. a. näringslivet. I direktiven till 1968 års kapitalmarknadsutredning har chefen för finansdepartementet dock ställt sig avvisande till att denna metod används i större omfattning. Utskottet anser liksom motionä-

rerna att en särskild utredning rörande möjligheterna att underlätta näringslivets kapitalförsörjning bör komma till stånd.”;

dels att utskottet under G bort hemställa

”G. att riksdagen med bifall till motionerna I: 500 och II: 576 i ifrågavarande del hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning rörande näringslivets kapitalförsörjning i enlighet med vad utskottet ovan anfört;”

7. *beträffande utskottets hemställan under H*

av herrar *Stefanson* (fp), *Åkerlund* (m), *Brundin* (m), *Regnéll* (m) och *Löfgren* (fp), vilka ansett

dels att det stycke på s. 20 i utskottets yttrande som börjar med orden ”Utskottet vill erinra” och slutar med orden ”styrning av kreditmarknaden” bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

”Vad motionärerna anför rörande de negativa effekterna i olika avseenden av systemet med emissionskontroll utgör enligt utskottets mening skäl för en översyn av den praxis som tillämpas på området. En sådan översyn bör, som motionärerna föreslår, avse även övriga metoder för styrning av kreditmarknaden i konjunkturpolitiskt syfte.”;

dels att utskottet under H bort hemställa

”H. att riksdagen med bifall till motionerna I: 500 och II: 576 i ifrågavarande del hos Kungl. Maj:t hemställer om översyn av systemet med emissionskontroll och av andra metoder för styrning av kreditmarknaden i enlighet med vad utskottet ovan anfört;”

8. *beträffande utskottets hemställan under I*

av herrar *Stefanson* (fp), *Åkerlund* (m), *Nils Theodor Larsson* (cp), *Brundin* (m), *Regnéll* (m), *Börjesson* i Glömminge (cp) och *Löfgren* (fp), vilka ansett

dels att det stycke på s. 20 i utskottets yttrande som börjar med orden ”Självfallet är det” och slutar med orden ”därför vara tillgodosett” bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

”Det är enligt utskottets mening av stor vikt att ekonomisk-politiska beslut kan grundas på bästa möjliga kunskap om samband av det slag motionärerna nämner. Givetvis ägnas såväl inom den ekonomiska forskningen som på andra håll uppmärksamhet åt vissa av dessa frågor. De utredningar med en bredare inriktning som tidigare utförts torde numera inte kunna sägas vara helt aktuella. Det åligger visserligen budgetutredningen att beakta de här berörda frågorna, men med hänsyn till utredningens uppgifter i övrigt

synes det utskottet lämpligt att en särskild översyn görs av det problemkomplex motionärerna aktualiserat.”;

dels att utskottet under I bort hemställa

”I. att riksdagen med bifall till motionerna I: 814 och II: 950 i ifrågavarande del hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning rörande verkningarna av finanspolitiska åtgärder i enlighet med vad utskottet ovan anfört.”

9. *beträffande utskottets hemställan under K*

av herrar *Stefanson* (fp), *Nils Theodor Larsson* (cp), *Regnéll* (m), *Börjesson* i Glömminge (cp) och *Löfgren* (fp), vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande som börjar på s. 20 med orden ”Förslag om inrättande” och slutar på s. 21 med orden ”angiven inkomstpolitisk funktion” bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

”En viktig förutsättning för att stabiliseringspolitiken skall kunna bedrivas med framgång är enligt utskottets uppfattning att det hos olika grupper finns kunskap om förutsättningarna för de åtgärder i detta syfte som vidtas. Ett institutionaliserat samråd mellan företrädare för regering och opposition, arbetsmarknadens parter, näringslivets organisationer och ekonomisk expertis inom ramen för ett ekonomisk-socialt råd skulle enligt utskottets mening vara ägnat att öka förtroendet för statsmakternas ekonomiska politik. Rådet kunde, som motionärerna anför, fungera som ett forum för diskussion av de problem som ekonomiska och sociala spänningar i samhället skapar. Det skulle även kunna lämna underlag för en mera allmän diskussion om dessa problem. Rådet skulle även kunna medverka till att få till stånd stabiliseringspolitiska konferenser. På olika sätt kunde sålunda ett ekonomisk-socialt råd bidra till att skapa ökade förutsättningar för en effektiv stabiliseringspolitik.”;

dels att utskottet under K bort hemställa

”K. att riksdagen med bifall till motionerna I: 814 och II: 950 i ifrågavarande del hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning om inrättande av ett ekonomisk-socialt råd i enlighet med vad utskottet ovan anfört.”;

10. *beträffande utskottets motivering i övrigt*

av herrar *Stefanson* (fp), *Åkerlund* (m), *Nils Theodor Larsson* (cp), *Brundin* (m), *Regnéll* (m), *Börjesson* i Glömminge (cp) och *Löfgren* (fp), vilka ansett att det avsnitt på s. 16 i utskottets yttrande som börjar med orden ”Utskottet anser liksom” och slutar med orden ”bl. a. dessa problem” bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

”En hög investeringstakt inom näringslivet är enligt utskottets uppfattning

en avgörande förutsättning för en snabb produktivitetstillväxt inom ekonomin och för att näringslivets konkurrensförmåga på den internationella marknaden skall kunna bibehållas. Den svaga investeringsaktiviteten under senare år är därför ett oroande inslag i den ekonomiska utvecklingen. Enligt den av motionärerna redovisade analysen skulle den expansion av den offentliga sektorn som inträffat under dessa år i stor utsträckning ha skett på bekostnad av de privata investeringarna. Utskottet anser liksom motionärerna att en sådan avvägning av resurstilldelningen till dessa sektorer är ägnad att inge betänkligheter med hänsyn till de långsiktiga tillväxtpöjligheterna. Även om många angelägna behov inom den offentliga sektorn ställer krav på ökade resurser, är det sålunda nödvändigt att takten i utbyggnaden inte blir så hög att utrymme inte kan skapas för de produktiva investeringarna inom näringslivet. Denna slutsats får enligt utskottets mening särskild betydelse mot bakgrund av motionärernas bedömning att verkningsförmågan hos finanspolitiska åtgärder syftande till att dämpa den privata konsumtionen är starkt begränsad i ett samhälle med en stor och växande offentlig sektor.”

Särskilt yttrande

av herrar *Åkerlund* (m) och *Brundin* (m), vilka i anslutning till utskottets hemställan under K och motiveringen därför anför:

Såsom utskottet anför har tillräckliga skäl icke förebragts för förslaget om inrättande av ett ekonomisk-socialt råd. De närmaste framtidsutsikterna för vårt lands ekonomi ter sig emellertid så ovissa att frågan om en rundabordskonferens i stabiliseringssyfte borde upptagas till prövning utan onödigt dröjsmål. Vi vill särskilt peka på det alarmerande valutautflödet, den växande kritiken mot löneutvecklingen, missnöjet på arbetsmarknaden, den förestående kraftiga prisstegringen och det skakade förtroendet inom näringslivet för regeringens politik. De problem varom här är fråga kräver för sin lösning en bred samling och uppslutning kring ett verklighetsbetonat handlingprogram för stabilisering av ekonomin. Förutsättningar för ett gott resultat torde kunna skapas om en konferens i nyssnämnt syfte inkallades på regeringens initiativ.